

HENDRIK JAN BIJSTERVELD

HET PAARDJE

roman

© 2019 Hendrik Jan Bijsterveld

Omslag en auteursfoto: Jan Wiersma

Schilderij omslag: van de auteur

Productiebegeleiding: Berend van Houten

Lay-out: Aukje de Vries-van Houten

ISBN: 9789402187151

[www. bravenewbooks.nl](http://www.bravenewbooks.nl)

www. bol.com

Voor Arend en Benthe Anne

Beste Fernand,

Schilderen, Fernand, het laat mij niet los. Je weet dat ik vroeger veel tekende en ook meerdere exposities heb gehad met mijn tekeningen en mijn etsen, met veelal zulke lovende recensies dat het succes mij vaak verlamde en mijn verdere ontwikkeling en voortgang in de kunst belemmerde.

Ik had een prachtig atelier achterin de grote tuin van ons historische pastoriepand.

Vaak zat ik daar 's avonds heerlijk te mijmeren aan mijn tekentafel meestal met een glas wijn bij de hand.

Ook wij hebben daar samen avonden pratend en drinkend doorgebracht.

Wonderschone tekeningen in potlood en inkt, ragfijne etsen zag ik voor me als verpletterende, stil makende, onverwacht ontroerende kunstwerken van mijn hand in een grote zaal met perfect uitgelichte wanden.

Hier hangt een droom. Hier hang ik ..., ik droom.

Een heerlijke droom, een zoete mijmering van grootsheid.

Ook droomde ik van het maken van de prachtigste schilderijen hoewel ik dat metier volstrekt niet beheers.

Ik had wel eens geprobeerd met acrylverf direct op doek te werken meestal als afleiding van het veel minder direct en trager verlopende ambachtelijke proces van het etsen waarbij het bewerken van de plaat soms maanden vergt met steeds opnieuw volgende stappen in het bijtproces met salpeterzuur en tussentijdse proefdrukken.

Schilderen geeft een veel directer zichtbaar effect. Het resultaat daarvan was meestal nogal teleurstellend hoewel jij mij vaak probeerde op te beuren door te zeggen dat het toch al heel aardig was.

Voor mij was het meestal niet genoeg, leverde het niet het beeld op dat ik in mijn hoofd had, de kleuren liepen uit in

smerige mengkleuren. Toch ben ik tot op de dag van vandaag blijven dromen van het maken van een goed schilderij. Maar waarom, Fernand, lijken onze boeiende vergezichten over gemaakte of toekomstige prestaties zo groots van schoonheid en uitingen van buitengewoon talent in onze droomwereld achter de gesloten luikjes en doet de schelle waarheid van het licht dat 's morgensvroeg door de gordijnen kiert, zo fel, zo wreed en genadeloos onze gelukzaligheid grotendeels teniet als dromerige fantasieën, niet reële, mogelijk zelfs onbereikbare idealen.

De harde werkelijkheid ons als peper in de ogen gestrooid. Is het zelfoverschatting of is het juist faalangst of misschien de angst te weinig te bieden te hebben, overdekt met het tegendeel?

Ik droom... maar kom nauwelijks in actie.

Af en toe een slappe poging, even wat krassen, kleuren op papier. Of ik schrijf ideeën op voor nog te maken schilderijen met vlugge schetsjes hoe het eruit moet zien en met welke kleuren. Voor later.

Nu hoef ik nog even niets uit te werken dat komt immers wel wanneer ik met pensioen ben en voldoende tijd heb.

Later.

Al jaren blijf ik hangen in de vraag wat mij blokkeert, wat mij tegen houdt?

Is het luiheid, gebrek aan discipline, gebrek aan moed of heb ik het nog te druk met andere zaken?

En toch, Fernand, nu ik weer voorzichtig ben begonnen met schilderen, heb ik de smaak te pakken, schilder ik weer met acrylverf, verf waarvan ik lang heb gedacht er niet mee om te kunnen gaan vooral door gebrek aan kennis van de kleuren-techniek, het kiezen van de juiste kleuren, het mengen ervan. Beginnend met grijs tinten als basisachtergrond durf ik nu een spaarzaam kleurtje toe te voegen. Nog dichtbij mijn

vroegere zwart-wit inkttekeningen en etsen. Het hoeft op het doek ook nog niet allemaal veel te zijn maar het begeestert mij weer, het houdt mij bezig.

Misschien word ik hiertoe min of meer onbewust geprikkeld door mijn leeftijd en de nieuwe invulling van mijn bestaan waarnaar ik op zoek ben.

Ik heb het gelukzalige gevoel dat ik vlak bij het vinden van mijn doel ben. Ik zal je van mijn worsteling en mijn voordeelingen op de hoogte houden.

Hand/kus, H.

Ik schilder het paardje en ik schrik. Een onbestemd ietwat angstig gevoel overvalt mij. Bijna paniek.

Ben ik dat, heb ik dat echt gemaakt, doe ik het echt?

Het paardje, eigenlijk een foeilelijk antiek rijpaardje op een bruin plankje met verroestte ijzeren wielotjes. Gekocht in een antiekwinkel waarvan de eigenaar vooral gecharmeerd was van oud en antiek speelgoed, poppen, treintjes, houten en ijzeren speelgoed.

Een paardje gemaakt van papier-maché, witgrijs uitgeslagen met hier en daar donkere en lichtere plekken op de kop, de hals en op de rug. Haren heeft het beest niet meer.

De ogen lijken op die van een albino, door de afgebladderde verftoetsen maar ook door de uitdruktingsloosheid bij het ontbreken van effectuerende wimpers en wenkbrauwen.

Alleen het staartje heeft nog de bruingrijze kleur van uitgedroogd touw, dat in al haar broosheid uit vermoeidheid lijkt op te geven en op het punt van afvallen staat. Het breekt af wanneer ik het paardje op een verhoging til om het beter in het goede licht te zetten.

Met een paperclip hang ik het weer aan de nog resterende draadjes op het achterwerk.

Ook het tuigje, de stijgbeugels en de leidsels zijn verdwenen, op de borst alleen nog een paar droevige droge stukjes leer als overlevenden van het oorspronkelijke paardenbeslag. Op de rug een groen geverfd dekje, geen zadel meer.

Op de kop en over de halslijn nog de gaatjes zichtbaar van de inplanting van de paardenharen die de tand des tijds niet hebben doorstaan.

Een kaal naakt paardje, ooit misschien geborsteld en geliefkoosd en met vernuftig ineen geregen vlechtjes versierd.

De antiquair had het gekocht in Engeland op een veiling. De herkomst was ook hem niet bekend. Waarschijnlijk naar schatting honderd tot honderdvijftig jaar oud.

Wie er ooit als kind op heeft gereden blijft in het duister.

De craquelé van de verf met een palet van tinten grijs, zwart en wit, maakt dat het paard ontroert ook al is haar doorleefde geschiedenis onbekend.

Ooit, fantaseer ik, is dit beest in grote blijdschap met vreugdekreten ontvangen: Oh, een paardje...!

Een geschenk voor het jongetje van waarschijnlijk rijke ouders om zo vroeg mogelijk de liefde voor paarden te stimuleren ter voorbereiding op het rijden op edele dieren op volwassen leeftijd bij de inspectie van het landgoed en zijn landerijen of als voorbereiding op de traditionele jaarlijkse drijfjacht.

Een adellijk landgoed, een Engelse Manor met een parkrijke omgeving met goed gecultiveerde ligusterheggen.

Oh, een paardje... mag ik er gelijk op rijden?

Daarna voortdurend meegesleept door de jonge lord, mijn paardje, mijn vriend, niemand anders die er aan mag komen. Op zijn kamer staat hij naast het grote bed, waarin de jongen zich soms alleen en bang voelt, zo opgesteld dat hij

hem kan zien met een lichte heffing van zijn hoofd. Hij is er nog het trouwe waakdier dat zorgt voor veiligheid en een warm gevoel in de grote donkere en kille kamer met dat grote bed.

Tot morgen, paardje.

Nu een kaal uitgeblust paardje als symbool van eerder leven en nu la morte.

Ik zie voor me hoe het rijke verwende jongetje het beest op latere leeftijd heeft gedumpt samen met de rest van het hem ontgroeide speelgoed.

Nu te kinderachtig, geen functie meer, weg ermee.

Ik schets het op ware grootte op een linnen doek van vijftienzeventig bij honderdvijfentwintig centimeter tegen een grijze achtergrond.

Na de eerste snelle opzet doe ik een stap terug. De stand van de poten is goed, de hals sterk en strak, niet te zwaar, de kop straalt ondanks de fletse ogen kracht uit.

Van jongs af aan maakten paarden grote indruk op mij.

Ik was er ook een beetje bang voor, door hun omvang, de hoogte, de kracht waarmee ze je gemakkelijk plat konden drukken wanneer je naast ze stond.

Achter een paard langs lopen was helemaal gevaarlijk leerde ik als jongetje. Een trap met de achterpoot kon dodelijk zijn. Toch was de angst voor paarden niet de reden van mijn plots opkomende schrikreactie.

Met paarden kwam ik in aanraking in mijn vroege jeugd als kind op het platteland.

Elke dag was het zomer.

Op klompjes en in blauwe overall speelde ik met mijn vriendje Anton op de boerderij van zijn vader.

Wij gingen mee naar het land, reden mee boven op de door twee paarden getrokken hooiwagen waarbij je moest oplet-

ten dat de overhangende takken van de bomen langs de weg niet in je gezicht zwiepten.

De paarden maakten briesende geluiden, slingerden schuddend met het hoofd wit schuimende speekselvlokken om zich heen.

Wij visten in het riviertje terwijl de boer de koeien melk, zwommen zonder enige gêne in ons blootje in het bosmeer. De dagen duurden eeuwig en waren vol van zorgeloos geluk. Bidden veur bruune bonen deden we en ook voor het uitgebakken spek van het op de deel geslachte varken, de plakken gebakken bloedworst met stroop en 's zomers op het land boterhammen met zout om het verlies daarvan door zweten te compenseren. De herinneringen aan deze ongecompliceerd gelukkige tijd vervulden mij lange tijd met een melancholische heimwee.

Die beschutting, dat veilige gevoel van het landschap, de combinatie van natuur, boeren en dorpen.

Ik zie weer de vader van Anton de essen bewerken, hooien in de beekdalen. Ik zie de koeien, de paarden lopen, ik zie ons spelen in het beekje dicht bij huis.

Nu zo vele jaren later weet ik dat je het verleden niet moet romantiseren. Armoede heeft er geheerst op de arme zandgronden, mensen in hutten, keuterboerderijtjes, waar mensen vooral gericht waren op overleven en het doorgeven van hun boerenbedrijf aan de volgende generatie.

Meerdere keren ben ik terug geweest naar de plekken uit mijn jeugd, soms vlak op elkaar, soms met grote tussenposen wanneer ik er even niet mee bezig was.

En steeds weer die verbazing hoe de tijd alle dingen kleiner maakt, de straten, de driesprong richting boerderij of dorp, ineens zoveel kleiner, afstanden zoveel korter dan ik mij herinner als een flinke tocht op mijn fietsje.

Terug in mijn oude buurt loop ik die eerder lange straat van vroeger in en ben ik in een paar stappen bij de afslag richting boerderij.

Huizen, tuinen, ons stroompje, ze zijn gekrompen tot minstens de helft van hun oude omvang. Ik weet in de straten van vroeger loop je nooit meer als zesjarige.

Eenmaal volwassen voldoen de straten niet meer aan de maten van het kind en zijn ze, twee keer zo lang, gehalveerd.

Het grote schoolmeesterhuis waar ik woonde verschrompeld tot een gewoon burgerhuis, de geweldige plas waarin ik bijna verdronk toen ik er ondersteboven met mijn op het onderstel van een kinderwagen gebouwde zeepkist in terecht kwam, gekrompen tot een slootje waar nu de koeien wadend drinken, het stroompje eens een machtige rivier, het is zo anders.

De onverharde afslag naar de boerderij van Antons vader waar nu waarschijnlijk Jans, de oudste zoon woont durfde ik bij die bezoeken nooit in te slaan.

Ik reed voorbij, wierp een schuinse blik opzij naar de boerderij: ja, daar is het!

Pas nu op bijna vijfenzestig jarige leeftijd, bijna zestig jaar later ben ik vastbesloten opnieuw de reis te maken en nu wel het pad op te rijden tot aan de grote schuurdeuren van de boerderij en de deel op te lopen en 'volk' te roepen in de hoop dat er iemand thuis is en ik nog een keer vanuit de keuken door het raam een blik kan werpen op het land ernaast waar de paarden liepen.

Bij de afslag naar links over de nog steeds smalle brug richting het buurtschap word ik nerveus en tegelijkertijd begin ik te lachen.

Want hier heeft het zich afgespeeld: de boer die het water inreed. Waar het buurtschap begint splitst de weg zich in

tweeën met daartussen de es waarover zich 's zomers bij broeierig weer vuurballen ontwikkelden, rondtollende vuurrode elektrisch geladen vliegende bommen die ons grote angst aanjoegen.

Op deze driesprong leefden twee zonen in een boerderij met hun oude vader een eigen verborgen leven. De vader met zijn markante kop met een rond ijzeren kippenbrilletje voor zijn ondeugend twinkkelende oogjes.

Waarvan ze leefden bleef voor ons onzichtbaar.

Echt boeren zag je ze niet. De boerderij was in geheimzinnige nevelen gehuld.

Tot uit de schuur een echt automobiël rolde, een van de aller-eerste in onze streek. Een auto met voorop grote ronde koplampen van chroom met een verlichte vanuit de zijspijlen uitklapbare richtingaanwijzer die als een uitgestoken arm aangaf of je links of rechts wilde. Een wonder op wielen!

Lang heeft het rijplezier niet geduurd.

Vlak voordat hij de smalle brug over de vaart wilde oprijden zag hij plotseling een auto van de andere kant komen die hetzelfde wilde. Heftig geschrokken gooide hij het stuur om en reed rechts van de brugleuning het talud af de vaart in.

Proestend, drijfnat, het brilletje met de ronde glazen nog stevig op de neus kroop hij de wal op en beklagde zich waterdruppeltjes spuwend bij de al even hevig geschrokken tegenligger: 'Ie heb'n niet e' toet en ie heb'n de piele niet uut e stoken,' waarop hij zich soppend richting huis begaf.

Meer woorden heeft de boer niet nodig.

De auto is door zijn zonen nog wel met twee paarden uit de vaart getrokken, maar rijden zagen wij hem niet meer.

Bij het begin van de es neem ik de rechter afslag waar ik na tweehonderd meter ons oude huis terug zie.

In niets lijkt het meer opdat van vroeger.

Het immense huis van toen naast het grote schoolgebouw, waar mijn vader ooit de hoofdmeester was, lijkt nu klein en niet meer dan een armzalige schuur.

Het huis van toen met zijn grote knusse vertrouwde keuken aan de achterkant, met daarvoor de woonkamer en aan de andere kant van de centrale hal de nette, ‘s zondagse kamer alleen voor deftig bezoek. Voor de heren van het schoolbestuur die daar hun sigaar opstaken gepresenteerd op de ronde draaibare rooktafel op wieltjes, een intrigerende meubelstuk.

‘Even proaten met de meester.’

De brede trap naar boven kwam uit op de grote overloop met links en rechts de slaapkamertjes van de kinderen. Naast de trap aan beide kanten twee donkere geheimzinnige nissen met een gordijn ervoor.

Die spannende morgen waarin wij gepiep hoorden achter het linker gordijn en poes haar vier jongen bleek te hebben gebaard in de oude kinderwagen.

De grote tuin achter het huis met de vele fruitbomen en de grote kippenren.

Trots was je als je de eieren uit het hok durfde halen terwijl de kippen nieuwsgierig kakelend steeds dichterbij kwamen. ‘Ik ben niet bang.’

Een huis vol spanning en avontuur en toch zo veilig.

De burens heetten oma en tante en hadden een kat die kon praten.

Op de arm van oma geklemd gaf de kat antwoord op alles dat wij hem vroegen met één- of tweemaal een miauw, of zoveel vaker als oma hem flink in de staart kneep zoals ik pas veel later begreep.

Op mijn fietsje ging ik dagelijks richting vriendje en boerderij. Honderd meter vanaf ons huis bij de driesprong linksaf en na nog twintig meter links het zandpad met puin-

steen op. De fiets tegen het gaas van het tuintje met dahlia's bij de ingang naast de deel en 'hoi.'

Vlak voor de driesprong aan de rechterkant een boerderij waar een geheimzinnig meisje woonde. Ze keek vaak naar ons als wij voorbij kwamen. Spelen deden we niet met haar. Ze was waarschijnlijk enig kind, andere kinderen zagen we nooit op het erf.

Haar ouders nodigden ons uit voor een verjaardagsfeestje, ze werd vijf jaar.

Ietwat verlegen en niet helemaal op ons gemak bezochten we de boerderij. Het meisje was vrolijk, we kregen ranja en koek en speelden met haar in de schuur.

Hoewel wij twijfelden of jongens wel met meisjes speelden ging ik toch met haar mee toen ze mij een paar dagen daarna staande bij de weg aanhield en vroeg of ik wilde spelen. We speelden in de zandbak.

'Even plassen,' zei ze, liep het huis binnen en kwam terug met een plastic speelgoed emmertje dat ze lachend omkeerde in de zandbak.

Met beide handen graaide ze tot mijn afgrijzen in wat ik als poep herkende.

'Zelf gemaakt,' gierde ze en kneedde de massa waarbij ze de derrie tussen haar vingers door perste zoals moeders gehakt kneden tot de gewenste grootte van de ballen.

Stomverbaasd keek ik er naar, stond op met mijn met modder en zand besmeurde handen en vluchtte weg. Raar meisje.

Op mijn fietsje voorbij het huis zag ik haar vaak in de schaduw van het rieten dak tegen de muur geleund naar mij kijken. Spreken deden we niet meer, zelfs geen 'hoi.'

In het huis aan de andere kant van de weg woonde een oude mevrouw met een heksenwrat, een groot afzichtelijk bruin-korstig groeisel in de rechter slaapstreek net onder het dunne witte haar maar toch duidelijk zichtbaar.

Een griezelige geheimzinnige vrouw vonden wij als kinderen. Een jongen van onze leeftijd die na de afslag op de driesprong naar rechts woonde was zo maar ineens aan beide benen verlamd geraakt.

Dat jongetje heeft polio gehad, zeiden mijn ouders.

Anton en ik wisten dat hij ook wel eens bij de vrouw met de heksenwrat was geweest.

Het meisje en de heksenwrat, twee redenen om juist op dat stukje net even een paar trappen harder te fietsen.

Op de driesprong richting vriendje ben ik opgevangen door mijn vader. Of ik mee wilde op bezoek bij mijn moeder die sinds een paar dagen in het ziekenhuis lag en mij graag wilde zien. Nee, daar moest hij mij niet van praten, daarvoor had ik het te druk.

Nog diezelfde dag zou ik mijn stiekeme trots op zo'n speciale moeder uiten door tegen een ons vijandig buurjongetje te roepen: 'Ons moeder ligt lekker in het ziekenhuis en die van jou lekker niet, hè, hè!'

Nu rijdend in de auto komt dat alles spontaan weer boven, langdurig opgeborgen maar blijkbaar nog niet verloren herinneringen.

Nostalgie is gevaarlijk en eigenlijk voor oude mensen die niet meer in de toekomst geloven. Maar je even wentelen in het oude gevoel van geluk, vrijheid en avontuur zonder werkelijk gevaar sta ik mij nu toch even toe.

Tot weer die merkwaardige spanning opkomt nu ik het doel van mijn bezoek nader: de afslag na de driesprong links het zandpad op naar de boerderij.

De spanning, de angst begrijp ik niet, waar ben ik bang voor? Wat maakt mij onzeker? Misschien, denk ik, ben ik bang dat de nostalgische luchtbel van waaruit ik nu adem per acuut uiteen zal spatten als de huidige bewoner niet de broer van mijn vroegere vriendje blijkt te zijn of iemand die mij

uiterst argwanend of zelfs vijandig benadert. Misschien ben ik zelfs bang dat hij hier nooit heeft gewoond, niet heeft bestaan en al mijn herinneringen afkomstig zijn uit de fantasiewereld van het kind dat ik ooit was. Als hij er nog wel woont zal hij de zeventig ruimschoots gepasseerd zijn. Ik stel mij een oude norse boer voor, de pet diep over de ogen getrokken zodat hij vanuit de donkere schaduw van de klep de indringer kan observeren zonder direct oogcontact, niet gesteld op ongenode gasten, geen boodschap aan zulk volk op zoek naar hun verloren jeugd. Een oude man met een door het buitenleven, de zon, de regen en de wind verweerde kop, niks nostalgie, niks romantiek.

Voor hem is het leven hier waarschijnlijk altijd hetzelfde geweest, zwaar en hard werken, 'bid en warkt,' het hooi, de rogge, blijft het droog of gaat het regenen, de koeien, de paarden, de melkprijs, de winters, de zomers, geen tijd voor sentiment.

En al helemaal geen tijd voor die stadse intellectuele snakkers zoals deze man die hij zich nauwelijks of niet kan herinneren. En dat vriendje is allang dood. Daar hoeven we het niet meer over te hebben. Hij was in één klap weg.

It giet zoals it giet. Meer valt er niet te zeggen.

Vlak voor de afslag stop ik bij het bruggetje over het stroompje. Ooit lieten wij ons van het talud glijden om onder de brug te kijken naar de snoek die daar in mijn beleving altijd roerloos stond in het wat diepere water. Alleen af en toe een kleine corrigerende beweging van de staart. Een fascinerend beest. Nog steeds is het water onder de brug zo helder dat je de bodembegroeiing kunt zien.

De snoek zie ik niet meer.

Van de driesprong tot de afslag naar de boerderij blijkt slechts twintig meter te zijn. Ik moet even terug om hem

niet te missen. Het pad is nu verhard. Ik voel dat een deel van de onrust wegebt nu ik daadwerkelijk de oprit neem.

De boerderij en de schuren zien er nog net zo uit als vroeger, goed onderhouden, in prima staat lijkt het.

Het deurtje in de grote schuurdeuren staat open. Daarachter de donkerte van de deel.

Vanuit het licht moet ik even wennen aan het duister van de schuur alleen verlicht door enkele felle lichtstralen die door een gat in de nok van het dak vallen.

Snel herken ik weer de dikke houten balken van de dakconstructie, de loopzolder over de stal die altijd gevaarlijk kraakte, de plaats voor het hooi die nu leeg is.

Ik klop op het raam van de deur waarvan ik weet dat die naar de keuken leidt.

Een vrouw van rond de zestig jaar kijkt mij vragend aan. Als ik mij bekend maak en vraag of Jans hier nog woont nodigt ze mij spontaan uit verder te komen.

‘Jazeker, Jans woont hier nog. Hij zit in de tuin.’

Ik herken hem meteen hoewel hij volstrekt niet voldoet aan de verwachting van een oude verweerde stugge boer. Ik zie een man van mijn leeftijd, spijkerbroek, overhemd, iets kalend, een baardje en de karakteristieke lange smalle iets gehaakte neus zoals ook zijn opa en zijn vader hadden.

Als hij mijn naam hoort verschijnt er een brede lach op zijn gezicht.

‘Ga zitten, ga zitten, wat leuk. Koffie?’

Ik spreek mijn verbazing uit over zijn jeugdigheid en dat ik een oude man van ver over de zeventig verwachtte. Hij was tenslotte de oudste in het gezin, een lange magere figuur, zeker een kop groter dan wij, voor ons bijna een volwassene bezig met allerlei werkzaamheden op de boerderij, voorbestemd tot latere opvolger.

Hij blijkt maar drie jaar ouder te zijn dan ik.

Zijn hele leven heeft hij hier gewoond. Sinds een jaar is hij gestopt als boer. Door ruilverkaveling zijn bijna alle kleine boeren verdwenen, hun boerderijen door westerlingen opgekocht en verbouwd tot woning. Hun kinderen de deur uit, zijn ze nu actief als opa en oma, fietsen veel, bezoeken Oerol en andere culturele festivals, reizen veel.

Twee joviale mensen nog midden in het leven. Niks teruggetrokken keuterboertjes.

Zo anders dan ik verwacht heb.

Met deze ontmoeting komt iemand tot leven die ik alleen nog ken uit een heel verre vroege jeugd.

Iemand bovendien die zich met mij de kleinste details daaruit weet te herinneren. Daarmee zijn die herinneringen ineens geen sprookjes of dromen meer maar reële ervaringen uit een wereld die niet eens zoveel veranderd lijkt.

Ineens staan ze minder ver weg, niet langer iets uit het leven van verloren gegane oude generaties maar vormen ze een actueel speciaal tijdperk uit mijn leven met een warme plek in mijn hart, weliswaar zestig jaar geleden maar nu door het ophalen van verhalen daaruit toch ook nog zo recent.

Op de terugweg ook niet meer die melancholische heimwee die ik wel voelde bij eerdere bezoeken aan de streek.

In tijd en afstand is alles nog zo dichtbij.

Het bezoek aan de boerderij, waar ik zo lang tegenstribbelend aan heb gedacht zonder te weten waar ik bang voor was, heeft mijn vroege jeugd als fase in mijn leven weer in de juiste proporties terug gebracht.

Nu overheerst een tevreden gerust gevoel. Mijn herinneringen de plaats te kunnen geven die ze horen te hebben.

Geen afscheid van mijn jeugd maar wel nu weer meer ruimte om vooruit te kijken.

Misschien naar een nieuwe toekomst als schilder?

Beste Fernand,

Ik schreef je al, ik ben helemaal in de ban van het schilderen. Hoewel nog iets onzeker wint het gevoel dat ik het misschien toch wel kan meer en meer terrein op de doemgedachte dat mijn fantasieën wel altijd dromen zullen blijven. De afgelopen weken heb ik eerst een aantal kleine doeken geproduceerd met grijsstudies. Om weer inspiratie op te doen bladerde ik door mijn oude tekenmappen en kwam veel naaktschetsen tegen van nu dus alweer ruim twintig jaar geleden. Schetsjes en ook foto's en plaatjes van vrouwelijk naakt in diverse poses. Waar die vandaan komen herinner ik mij niet meer. Ook vond ik een dummy waarin ik schetsen maakte op kunstmanifestaties van beelden die mij boeiden, ook vaak vrouwelijk naakt.

Op een kunstmanifestatie in een gebouw van de Erasmus universiteit van Rotterdam werd ik eens schetsend door een galeriehoudster aangesproken met de vraag wat ik aan het doen was.

Dat, Fernand, was dus eigenlijk niet de bedoeling.

Met een vaag verhaal dat ik zelf ook tekende en schilderde en dat ik hier en daar originele ideeën van anderen even wilde vastleggen zodat ze mij misschien later ook zouden kunnen inspireren voelde ik mij uiterst ongemakkelijk. Ik die mij valselijk voordeed als kunstenaar. Met de smoes: 'Oh, jee, waar is mijn vrouw gebleven' kon ik mij van de belangstellende vrouw losmaken. Vanuit mijn ooghoeken meende ik nog te zien dat ze met enige argwaan bleef staan kijken hoe deze vreemde snuiter weer in de mensenmassa opging.

Naakten dus, nog op kleine doeken van tien bij tien. In mijn hoofd tegelijk ook beelden van meerdere ideeën over

onsterfelijke veel grotere kunstwerken. Het jaagt me op. Misschien komt het omdat ik binnenkort vijfenzestig wordt dat het gevoel haast te hebben mij begint te plagen.

Ik ben nu bezig met een groot schilderij van een antiek rijpaardje, je weet wel het ietwat stoffige beest op het bureau in onze woonkamer dat jij vooral mooi vindt in al zijn vervallenheid, een versleten monument in de tijd.

In nog geen uur stond het paard op het doek, iets waar ik ineens heftig van schrik als een stomp in mijn maagstreek, als een helle bliksemschicht in mijn hoofd.

Ben ik dit, heb ik dit zojuist neergezet, volstrekt verbaasd over mijzelf, hoe vlot de kwast over het doek vliegt bijna alsof ik er niets voor hoef te doen, het zijn eigen weg vindt, een route die waarschijnlijk al heel lang via mijn dromen is vastgelegd in mijn hoofd en zich nu door mijn hand laat beschrijven op het doek.

Per acuut lijkt het sluimerend gevoel wel degelijk te kunnen schilderen te worden bevestigd in iets dat ik voor mijzelf jaren heb ontkend. Allerlei flitsende gedachten, associaties, ideeën, ingevingen overvallen mij.

Nog niet te oud om alsnog te beginnen met schilderen, nog niet uitgeblust, er moet nog veel.

Het speelgoedpaardje riep zelfs bij mij de associatie op met mijn vroege jeugd op het platteland. Ik schreef je daar wel vaker over. Ik ben zelfs zover gegaan het gebied opnieuw te bezoeken.

Deze keer ook de boerderij van mijn vriendje, een stap die ik tot dusver nooit heb durven doen, een afslag die ik niet durfde nemen.

Waar ik bang voor was wist ik niet.

Misschien was ik er bang voor dat ik het terugverlangen naar de vroegere omgeving, de boerderij van mijn vriendje en

het contact met het romantische warme boerenleven zoals ik dat beleefd meen te hebben, het leven dat geweest is, teveel idealiseer en dat de confrontatie met de werkelijkheid misschien wel heel teleurstellend kon zijn.

Dat dit terugverlangen berust op jeugdsentiment gekleurd door overdreven nostalgische gevoelens van droefgeestigheid en heimwee. Stel je niet zo aan!

Bang was ik ook te worden afgewezen door een oude door zware arbeid kromgetrokken en verzuurde boer wanneer ik mij zou melden als ongenode gast.

Een volstrekt onterecht vooroordeel, zo bleek. Ik trof er alleraardigste vriendelijke mensen ongeveer van mijn leeftijd.

Ik werd onmiddellijk binnen genodigd voor koffie met een plak koek met een dikke laag boter. Op het terras naast de keuken keek ik weer uit op het land waar de paarden liepen. Nee, geen paarden meer, de laatste was twee jaar geleden tot hun verdriet te vroeg dood gegaan.

Wij spraken over de ouders die inmiddels overleden waren, over de andere kinderen en wat er van hen is geworden, over hun kinderen.

Ze hadden zelfs al kleinkinderen en genoten daarvan met volle teugen.

Nee, ik had nog geen kleinkinderen, dat zou mij veel te oud maken, verdedigde ik.

Het weerzien met de boerenkeuken riep onmiddellijk de warme geborgenheid op die ik daar heb gevoeld. Hier hadden wij gezeten, de ouders, de drie zoons en enige dochter en ik daar tussenin, volledig thuis, rond dat kleine eettafeltje in het midden. De boerin las na het eten uit de bijbel en wij zeiden 'Heer spijs, sam.'

Spontaan lieten zij mij ook de rest van het huis zien.

De zondagse kamer met uitzicht op de boomgaard waar wij emmers vol peren plukten en van de grond raaptten tussen

de vlaaien van de daar lopende kalveren. De slaapkamer van de jongens boven de aardappelkelder, de logeerkamer waar ik heb geslapen.

Dat alles komt weer boven.

Ook jij, Fernand, herinnert je de warmte in zo'n keuken die ook jij hebt ervaren in je jeugd zoals je mij ooit vertelde.

Ook jij herkent ongetwijfeld die mond vullende smaak van koffie en kaas.

Lang zijn mijn herinneringen aan die tijd een min of meer apart van de rest van mijn leven afgesloten hoofdstuk geweest. Nu kan ik het weer beter plaatsen.

Het is geen sprookje of dromerige fantasie geweest, maar een eerste zeer belangrijke fase in mijn toen nog zo jonge leven, waar ik met plezier aan terug kan denken en waar voor sentimentele droefgeestigheid geen plaats is.

Ik heb na deze reis het gevoel ook klaar te zijn met mijn vroege jeugd nu ik de laatste hindernis, het nog eenmaal bezoeken van de oude boerderij heb genomen.

Voortdurend terugkijken betekent dat je met de rug naar de toekomst staat.

Ik draai me om.

Straks bij voldoende tijd om zelf in te vullen zie ik een toekomst als schilder. Ik ga door.

Ben benieuwd wat je van mijn paardje gaat vinden.

Hand/kus, H.

In mijn vroege jeugd was het altijd zomer. Weer terug in de eigen tijd merk ik dat door alles waar ik zo intens mee bezig ben geweest, het schilderen, de associaties met de plek waar ik ooit zo zorgeloos gelukkig was, de tijd voor mij even heeft stilgestaan. Ik heb iets gemist.

De bomen waren nog zo vol van kleur. De zomer was niet groots maar ook niet slecht. Regelmatig hebben we tot 's avonds laat buiten kunnen zitten, de barbecue aan, gesprekken met een glas wijn in de hand. Vaak na tien en nog even het vuurkorfje aan voor wat extra warmte... maar toch. De zomer was soms te warm, soms te nat, niet helemaal zoals we gehoopt hadden.

Waren de varens nog stijlvol groen, de boomwallen geel en bruingroen, nu zie ik paddenstoelen in het gras opschieten vanuit geheimzinnige heksenkringen en zijn de varens dood en donkerbruin.

Op de radio hoor ik desastreuze weersvoorspellingen over herfstbuien: storm, regen, wind, mogelijk zelfs kans op hagel. De afgelopen nacht wekken de spookachtige geluiden buiten mij regelmatig wakker. Hagelstenen, forse windstoten, felle regenbuien.

In de morgen draai ik mij bij het gekletter van de regenmuziek nog eens behaaglijk om.

Hoe zalig, de warmte van de dekens, de veilige beschutting om mij heen, niet bang voor kou en nattigheid.

Bij het opstaan kijk ik naar buiten naar de bomen in de tuin. Geen blad, geen kleur meer te zien.

De keiharde confrontatie met de vergankelijkheid van de natuur in de seizoenen.

Ineens lijkt het leven weg, de bomen kaal, de kleur van de herfst van de een op de andere dag overgegaan in de kleur van verval en verrotting met donkere takken met alleen hier en daar nog een verschrompeld blaadje dat nog even tegenstribbelt en stand probeert te houden tegen beter weten in tot het in een volgende stormwind alsnog geveld zal worden.

De snelle overgang verrast mij maar stemt mij niet tot somberheid. Voor mij heeft elk seizoen zijn charme.

Leeft ook een kunstenaar als observator van het leven niet intens mee met alle seizoenen zoals de kok kookt op het ritme daarvan? Ik denk aan een wildsoep met paddenstoelen, een stampotje hete bliksem met een stukje in de oven gebakken buikspek en gefrituurde pastinaakchips met een fazantenfiletje met een goudrenet-calvados saus en een stoofpeertje in rode wijn met een pruimensorbet en bolletje ijs na.

Eenmaal aangekleed loop ik door de tuin om de eventuele stormschade te bekijken. Het valt mee.

Meerdere takken afgebroken maar geen grote schade. Ook het vervallen schuurtje halverwege staat nog fier overeind. In de schuur zie ik in een hoek een paar doeken staan. Ik herken ze weer.

Schilderijen die ik ooit geprobeerd heb op te zetten jaren geleden waarvoor de tijd toen nog niet rijp bleek. Misschien wordt het wel nooit iets. Toch neem ik ze mee naar mijn schilderruimte.

Hier wil ik de komende donkere maanden bezig zijn.

Een echte pensionado ben ik nog niet maar al wel zie ik het beeld van de afbouw van mijn werk naar de overgang thuis met naast de vrijheid om te doen wat ik zelf wil, te reizen, meer aandacht voor de kinderen, museumbezoek enzovoort, vooral ook tijd voor het schilderen.

Op één van de doeken zie ik de opzet van een groot bos met een stapel gekapte en gezaagde bomen.

Het moest, herinner ik mij weer, een voorjaarsbos worden waar witgeel lentelicht door de nog fris groene bladeren valt. Een soort romantische confrontatie van nieuw leven aan de jonge bomen met de oude gekapte bomen die hun leven hadden gehad.